

Taula per a la Inclusió i la Cohesió social de l'Alt Empordà

Informe social

Núm. 1

Primer semestre 2012

Taula per la Inclusió i la Cohesió social de l'Alt Empordà

Informe social

Núm. 1

Primer semestre 2012

Índex

PRESENTACIÓ	3
APUNTS METODOLÒGICS	4
L'INFORME EN UN MINUT	5
LES PERSONES ATESES/ATENCIONS A LA COMARCA	6
EL SECTOR SOCIAL EN XIFRES	8
ÀMBIT ECONÒMIC	9
ÀMBIT RESIDENCIAL	10
ÀMBIT FORMATIU	11
ÀMBIT LABORAL	12
ÀMBIT SOCIO-SANITARI	13
ÀMBIT RELACIONAL	14
ÀMBIT POLÍTIC-CIUTADÀ	15

PRESENTACIÓ

Taula per la inclusió i la cohesió social de l'Alt Empordà comença a reunir-se l'any 2010 i es constitueix formalment el dia 11 de desembre de l'any 2012 com a Consell Supramunicipal de Serveis Socials, un òrgan col·legiat de participació comunitària amb funcions d'assessorament, consulta, proposta i participació en matèria de serveis socials en l'àmbit territorial de la comarca. Formen part de la Taula una **vintena d'entitats** de diferents àmbits amb l'objectiu comú de la inclusió social:

- ACAS Alt Empordà- Ass. Comunitària anti-sida
- Fundació per a la promoció dels oficis
- ONG Tallers
- Fundació Altem
- Associació Tramuntanets
- Fundació Privada St. Vicenç Paül (KSAMEU)
- Associació d'ajuda als Malalts d'Alzheimer (AMA)
- Associació ONA. Associació de familiars i tutors de discapacitats intel·lectuals de l'Alt Empordà
- Xarxa per la convivència de Roses
- Càritas Parroquial de Castelló d'Empúries
- Fundació Salut Empordà
- Federació d'Associacions Veïnals del Sistema Urbà de Figueres
- Càritas Interparroquial Figueres
- Corfi
- ACRA
- ONCE

Un dels objectius que inicialment es fixa la Taula és afavorir un **major coneixement de la realitat social de la comarca**, tot compartint informacions i visions entre les entitats i amb l'administració. Per aquest motiu, la Taula decideix a partir del primer semestre de 2012 elaborar dos informes socials cada any, que recullin indicadors de context sobre la realitat social de la comarca i uns indicadors d'activitat conjunts entre entitats i administració comarcal.

Aquest primer Informe Social de la Taula, compta amb la informació facilitada pel Consell Comarcal i per **10 entitats** de la Taula. A totes elles, volem agrair el seu esforç per recollir una informació que ens permetrà conèixer millor la realitat social i planificar més eficientment els serveis i recursos per a la inclusió social a la nostra comarca.

APUNTS METODOLÒGICS

Aquest informe ofereix una **primera fotografia de la realitat social de la comarca**, posant en comú per primera vegada les dades recollides per les entitats de la Taula de Benestar Social i el Consell Comarcal de l'Alt Empordà, durant un període concret.

Es tracta d'un camí d'harmonització d'indicadors que tot just s'enceta i que encara caldrà millorar en el futur. En aquest sentit, cal ressaltar que partim de **diferents mètodes de comptabilització de l'activitat** de les entitats i de la pròpia administració, i de la dificultat, en alguns casos, d'accedir a les dades de l'any actual, el que condiciona la disponibilitat d'obtenir una fotografia el més real possible del 2012.

D'altra banda, d'acord amb el **Pla d'Igualtat del Consell Comarcal de l'Alt Empordà**, totes les dades es recullen per sexe, excepte en el cas de Càritas Parroquial de Figueres, que només ha pogut facilitar les dades agregades per ambdós sexes.

L'Informe Social té l'estructura següent: en primer lloc, presenta els principals resultats de l'informe en un format breu, en segon lloc facilita les dades generals d'activitat i recursos humans de les entitats que formen part de la Taula i el Consell Comarcal que estan destinats a promoure la inclusió social a la comarca. En tercer lloc, aquestes dades s'acompanyen d'indicadors de context per a cadascun dels àmbits d'inclusió social en què es treballa i es destaquen algunes dades extretes de la **Diagnosi sobre Exclusió Social i Perfils de Risc a l'Alt Empordà (2012)**, elaborada en el marc del Pla d'Inclusió Social de l'Alt Empordà. També es faciliten dades relatives al nombre de **dones i d'homes atesos** per les entitats a cada àmbit i les principals **problemàtiques detectades** pel personal tècnic del Consell Comarcal.

L'INFORME EN UN MINUT

- ✓ El primer semestre de 2012 s'han comptabilitzat gairebé 22.000 atencions a persones de la comarca, sumant l'activitat de les 10 entitats de la Taula que han facilitat les seves dades i del Consell Comarcal. L'increment ha estat constant arran de l'enduriment de la crisi econòmica.
- ✓ Per gènere, tot i que no totes les entitats han aportat aquesta dada, s'identifica gairebé un equilibri en les atencions: 56% dones, 44% homes.
- ✓ En canvi, entre el personal que treballa per a la inclusió social a la comarca, les dones són clarament majoritàries, essent més del 85% entre el personal d'entitats i administració i el 67% entre el voluntariat.
- ✓ Respecte a les problemàtiques detectades en la població, cal destacar l'augment de les problemàtiques relatives a l'habitatge i les de caràcter econòmic, en concret per fer front a les diferents despeses familiars i als deutes contrets. Les problemàtiques laborals també han experimentat un augment molt significatiu. Totes tres problemàtiques estan directament relacionades amb els efectes de la crisi econòmica.
- ✓ La crisi no només té un impacte en termes d'atur, sinó també està empitjorant les condicions de treball de la població de la comarca en molts sectors, fent créixer la subocupació, incrementant la precarietat laboral i reforçant les desigualtats de gènere.
- ✓ La manca d'ingressos econòmics i la dificultat de disposar d'un habitatge digne afecten en la salut i la xarxa de relació social de les persones en situació més vulnerable.
- ✓ Les dificultats d'organització de la cura familiar i la poca disponibilitat de temps lliure per dedicar a les xarxes d'amistat, veïnals i socials, són qüestions importants en l'àmbit relacional i més evidents en les famílies monoparentals i monomarentals.
- ✓ Es constata com són les dones les encarregades de teixir les xarxes relacionals de suport mutu, siguin autòctones o d'origen estranger.
- ✓ En els darrers anys, també com a conseqüència de la crisi i l'increment de l'atur, augmenta el nombre de persones d'origen estranger que veuen perillar els seus drets de ciutadania, tot i que fa anys que resideixen a Catalunya i que ja tenen residència legal.
- ✓ Les entitats de la Taula atenen a les persones en sis dels set àmbits d'inclusió social: l'econòmic, el laboral, el formatiu, el socio sanitari, el residencial i el relacional

LES PERSONES ATESES A LA COMARCA

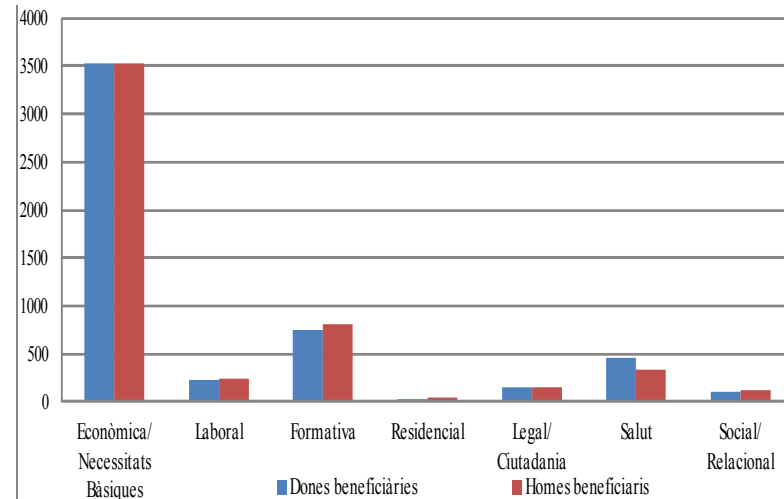
DESTAQUEM

10.066 persones ateses per les entitats al primer semestre de 2012

- A partir de les dades de **10 entitats** de la Taula, el primer semestre de 2012 es van atendre **10.666** les persones. Per àmbits d'inclusió social, la majoria de beneficiaris/es de les entitats són atesos en els **àmbits de les necessitats econòmiques bàsiques, la formació i l'àmbit social i sanitari**.
- Metodològicament, cal tenir en compte que l'entitat més gran, Càritas Interparroquial de Figueres comptabilitza atencions individuals i no persones ateses, per tant una mateixa persona es compta cada vegada que rep el servei.

PERSONES ATESES PER ENTITATS I ÀMBITS D'INCLUSIÓ SOCIAL

Entitats Informe 1/2012	Persones	% Atencions
ACAS Alt Empordà	69	0,6%
ACRA	396	3,7%
AMA	30	0,3%
Càritas Interparroquial de Figueres (*)	8.923	83,6%
Fundació Altem	298	2,8%
Fundació per la Promoció dels Oficis	40	0,4%
Fundació Salut Empordà	615	5,8%
Ksameu	55	0,5%
ONA	50	0,5%
ONG Tallers	190	1,8%
Total	10.666	100,00%

(*) En aquest cas es comptabilitzen atencions individuals

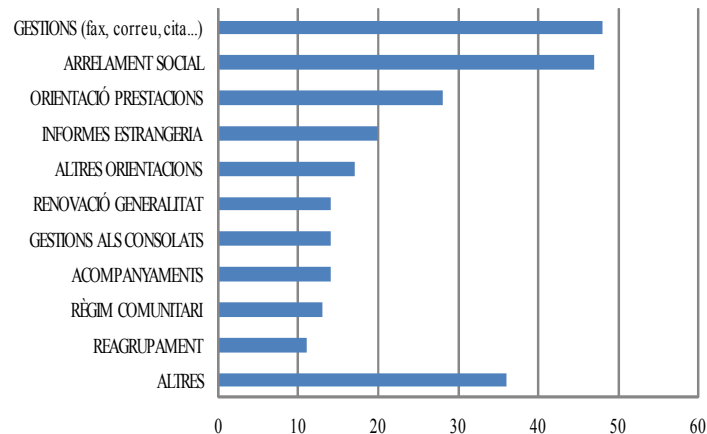
LES PERSONES ATESES A LA COMARCA (2)

DESTAQUEM

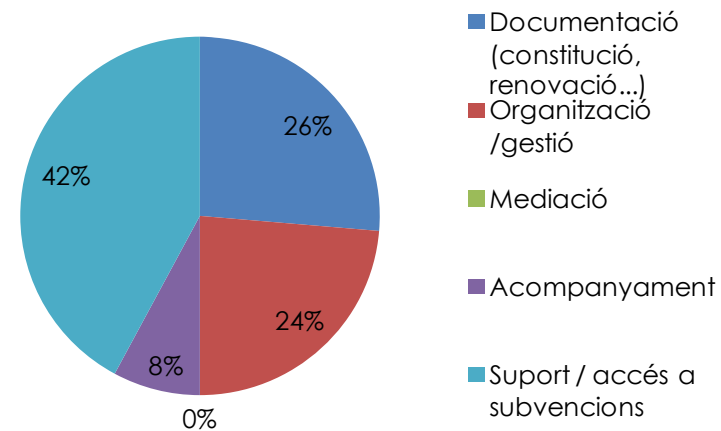
11.752 persones ateses per l'àrea de Benestar Social al 2011

- L'Àrea de Benestar Social del CCAE ha atès l'any 2011 un total de **11.752 persones, de les quals 6.534 eren dones (56%) i 5.218 eren homes (44%)**. L'increment de persones ateses pel Consell Comarcal respecte l'any anterior ha estat del **13%** i en relació als darrers 5 anys ha estat del **146%**. L'Àrea Bàsica de Serveis Socials del Consell Comarcal, ha atès el **12,4 %** de la població dels 67 municipis (94.900 habitants) que hi ha a la comarca, sense comptar el municipi de Figueres.
- La major part de les consultes de l'Oficina Itinerant d'Assessorament Jurídic a l'Estranger del Consell Comarcal han estat per gestions diverses i el 42% de les entitats han demanat suport per accedir a subvencions, tal i com mostren els gràfics següents.

Persones ateses per l'OIAE segons tipus de consulta

Entitats ateses pel servei de suport i assessorament del CCAE

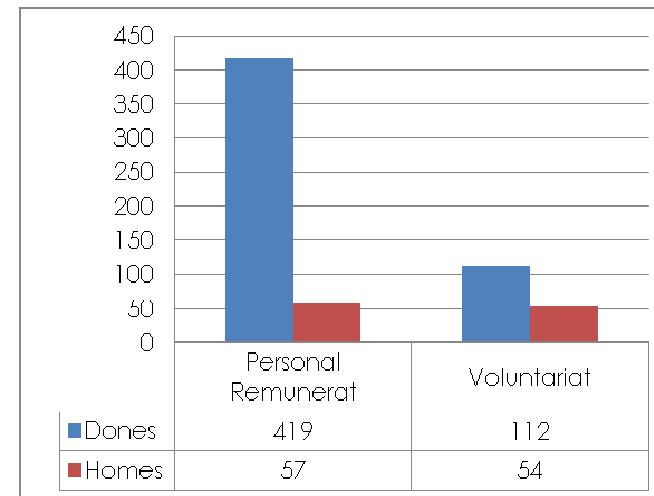
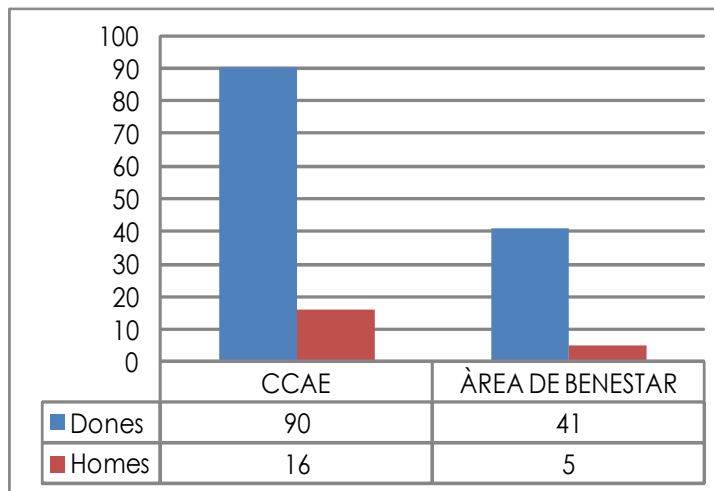
EL SECTOR SOCIAL EN XIFRES

DESTAQUEM

Gairebé 750 persones estan implicades en projectes per a la inclusió social a la comarca

- Una **vintena d'entitats** de diferents àmbits de la comarca formen part de la Taula per a la Inclusió i la Cohesió Social a l'Alt Empordà. A partir de les dades facilitades per **10 entitats**, es constata que es tracta d'un sector professional i de voluntariat on hi **predominen les dones**, que són el **88% de les 476 persones contractades i el 67% de les 166 persones voluntàries** a la comarca.
- El personal del Consell Comarcal de l'Alt Empordà també està altament feminitzat, essent les **dones el 85% del total de la plantilla, mentre que en l'Àrea de Benestar les dones representen el 89% del total del personal.**

Personal remunerat i voluntari en l'àmbit de la inclusió social: CCAE i entitats de la Taula

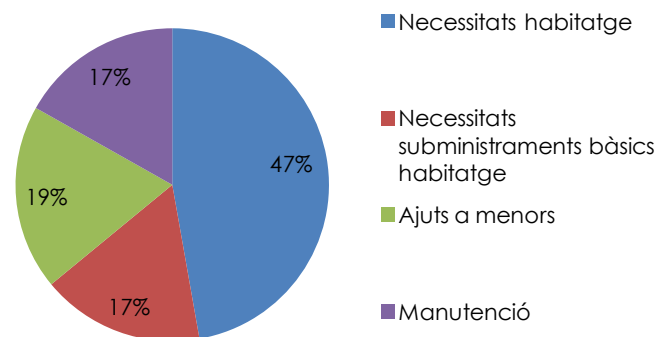

ÀMBIT ECONÒMIC

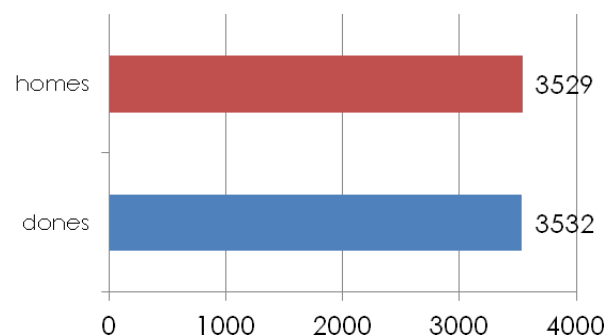
DESTAQUEM

- ✓ **Han augmentat les dificultats econòmiques de les famílies** provocades per la manca de feina, la precarietat laboral, les pensions molt reduïdes, els desnonaments i les dificultats d'accés a ajudes socials.
- ✓ Aquesta realitat es veu intensificada pels dèficits **en la gestió econòmica de les famílies**, que provoquen problemes en la manutenció i la cobertura de necessitats bàsiques.
- ✓ Aquesta situació econòmica és preocupant en **famílies, dones, persones d'origen immigrant, joves i gent gran** i afecta a la seva vida quotidiana.
- ✓ L'any 2010, **1.359 persones** eren perceptores de la **Renda Mínima d'Inserció** a la comarca, el 55,7% d'aquesta residia a Figueres i el 16,6% al municipi de Roses.
- ✓ L'any 2010, tal i com es veu a l'indicador de context, més del **60% de les ajudes del CCAE no periòdiques** es van dedicar a fer front a les despeses derivades de l'**habitatge**.
- ✓ Quatre entitats de la Taula atenen específicament a persones que tenen problemes derivats de la manca d'ingressos econòmics: **Càritas Interparroquial de Figueres, Fundació Altem, ONG Tallers i AMA.**

INDICADOR DE CONTEXT: DESTINACIÓ DE LES AJUDES NO PERIÒDIQUES DEL CCAE (2010)

4 ENTITATS DE LA TAULA ATENEN A

PROBLEMÀTIQUES DETECTADES PEL CCAE 2011

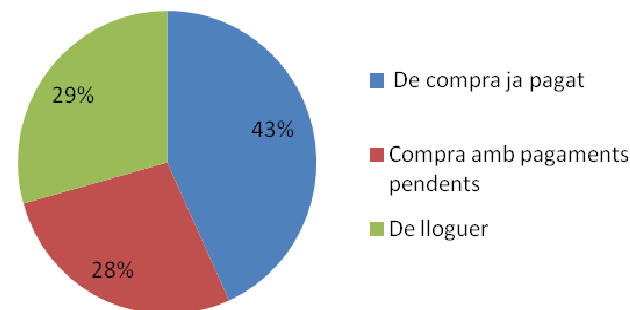
Es detecten **5.571** situacions de problemàtiques econòmiques, un **27,2%** del total, vinculades a ingressos insuficients, persones sense ingressos, amb deutes, administració deficient, etc.

ÀMBIT RESIDENCIAL

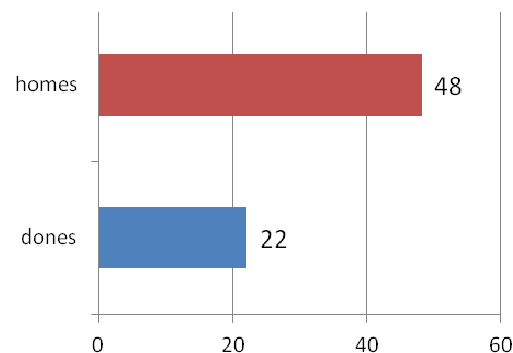
DESTAQUEM

- ✓ Només el **43%** de la població de l'Alt Empordà tenia un habitatge totalment pagat l'any 2007.
- ✓ Dues entitats de la Taula treballen en aquest àmbit, **l'ONG Tallers i la Fundació Altem**. Aquestes entitats tenen pisos assistits i busquen suports per a famílies amb un alt nivell d'endeutament, que sovint no poden assumir el cost de l'habitatge i els serveis, sobretot les que tenen infants.
- ✓ Les dificultats laborals, que comporten uns ingressos familiars més escassos segueixen dificultant **l'accés a l'habitatge** a la comarca. També es detecten situacions d'**amuntegament**.
- ✓ Als **municipis d'interior**, hi ha habitatges aïllats del nucli urbà, que comporten situacions d'aïllament físic a les quals s'hi afegixen barreres arquitectòniques i dificultats de mobilitat, sobretot per a les persones grans que hi viuen.
- ✓ Als **municipis de la costa**, hi ha habitatges que no compleixen les condicions mínimes d'habitabilitat i habitatges en molt bones condicions, però amb elevats preus, en el mercat de lloguer d'estiu.
- ✓ Pel que fa a les **persones "sense sostre"** ateses pels serveis socials bàsics de la comarca, es constata un increment des de l'any 2008. Segons dades del 2010, el són 88% homes i el 78,5% tenen entre 18 i 65 anys.

INDICADOR DE CONTEXT: HABITATGE PER RÈGIM DE TINENÇA (2007)

2 ENTITATS DE LA TAULA ATENEN A

PROBLEMÀTIQUES DETECTADES PEL CCAE 2011

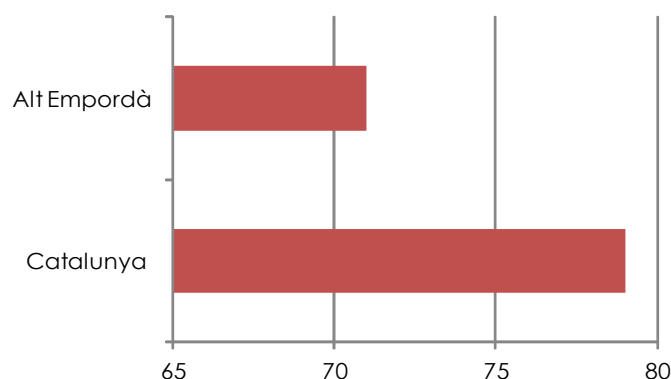
2.359 atencions, l'11,5% del total, tenen problemàtiques derivades d'un habitatge deficient, manca d'habitatge, amuntegament, barraquisme, desnonament, etc.

ÀMBIT FORMATIU

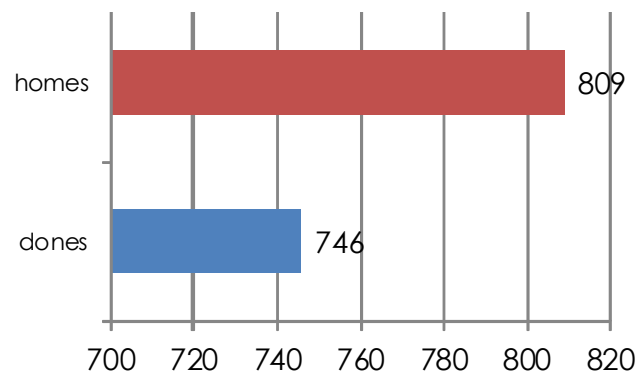
DESTAQUEM

- ✓ Durant el període 2001-2010 es produeix un **increment de la població escolaritzada** a la comarca, que passa de **15.634** alumnes el curs 2001-02 als **21.425** del curs 2009-10, degut a l'augment de la població en edat escolar a totes les etapes formatives, enregistrant-se un increment més reduït en l'etapa del Batxillerat.
- ✓ Les **altempordaneses** es situen **per sota en la formació post-obligatòria professional i universitària** en relació a les dones de Catalunya, especialment les dones majors de 40 anys.
- ✓ El curs 2005-2006 a **Catalunya es graduen en ESO el 79% de l'alumnat**, mentre que a l'**Alt Empordà** ho fa menys del **71%**. El **fracàs escolar en les noies és inferior al dels nois** (el **75%** de les joves es graduen), tot i que el percentatge de la comarca continua estant per sota del conjunt de **noies de Catalunya (82.1% es graduen)**.
- ✓ Pel que fa a la **formació de persones adultes**, el curs 2009-2010, **691 persones** van participar en cursos, distribuint-se majoritàriament en cursos de català (21,7%) i castellà (21,4%).
- ✓ L'**oferta formativa per a joves que no han assolit l'ESO** i que no estan preparats per accedir a Cicles Formatius és molt masculinitzada (PQPI, formació prelaboral,...).
- ✓ Cinc entitats de la Taula treballen a l'àmbit formatiu: **Fundació Altem, Fundació per la Promoció dels Oficis, ksameu, Caritas Interparroquial de Figueres i ACAS.**

INDICADOR DE CONTEXT: GRADUATS D'ESO (2005/06)

5 ENTITATS DE LA TAULA ATENEN A

PROBLEMÀTIQUES DETECTADES PEL CCAE 2011

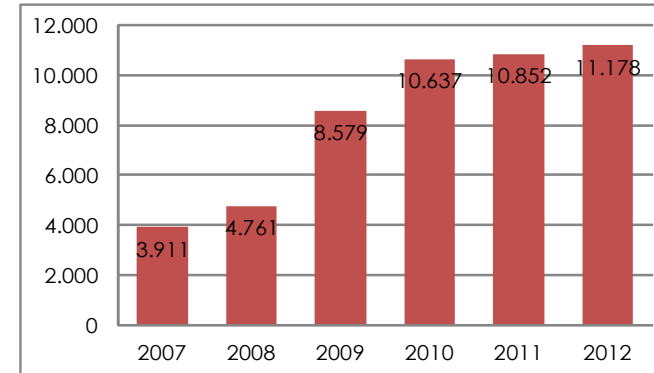
1.555 atencions, el 4 % del total mostren problemàtiques d'aprenentatge lligades a l'analfabetisme, escolaritat obligatòria inacabada, absentisme escolar, inadaptació escolar, etc.

ÀMBIT LABORAL

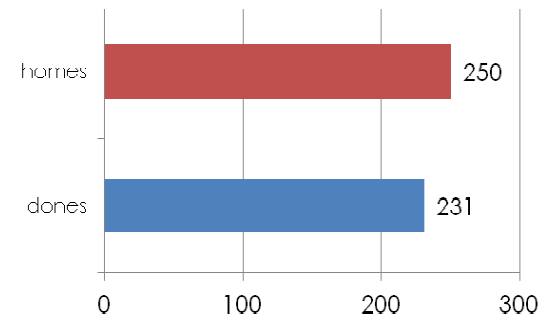
DESTAQUEM

- ✓ La crisi no només té un impacte en termes d'atur, tal i com mostra l'indicador de context, sinó que provoca un empitjorament de les **condicions de treball**, fent créixer la subocupació i incrementant la precarietat laboral, fet que també reforça les desigualtats de gènere al mercat de treball.
- ✓ Les **condicions laborals** més precàries repercuteixen en l'obtenció d'uns ingressos menors i tenen incidència directa en el ingressos futurs (prestacions d'atur i jubilació). A més, dificulten la **conciliació** per a dones soles o parelles biactives. L'oferta insuficient de transport públic fa més difícil la **mobilitat** de les persones amb recursos més escassos a la comarca.
- ✓ A l'Alt Empordà són majoritàriament les dones d'origen immigrant que per la seva condició legal acaben treballant en l'**economia submergida** (el servei domèstic i de cura), en la venda ambulants i també en la prostitució.
- ✓ La **contractació temporal** i a **temps parcial** és molt rellevant, com també l'**estacionalitat** de l'oferta laboral en el sector serveis condicionada per l'activitat turística.
- ✓ La majoria dels llocs de treball requereixen **poc nivell formatiu**, per tant, la inserció laboral dels i les joves és molt **precària** i l'**abandonament** del sistema educatiu és prematur. Les dones amb major grau de formació, estan subocupades o cerquen ocupació fora de la comarca.
- ✓ **ACAS, Càritas, Fundació Altem, ONG Tallers i Fundació per la Promoció dels Oficis** treballen en aquest àmbit.

INDICADOR DE CONTEXT: PERSONES ATURADES

5 ENTITATS DE LA TAULA ATENEN A

PROBLEMÀTIQUES DETECTADES PEL CCAE 2011

5.185 atencions, el 25,4 % del total presenten problemàtiques laborals, principalment en la prestació d'atur, l'atur amb subsidi, el treball esporàdic, els temporers, el treball submergit, les activitats marginals, etc.

ÀMBIT SOCIO-SANITARI

DESTAQUEM

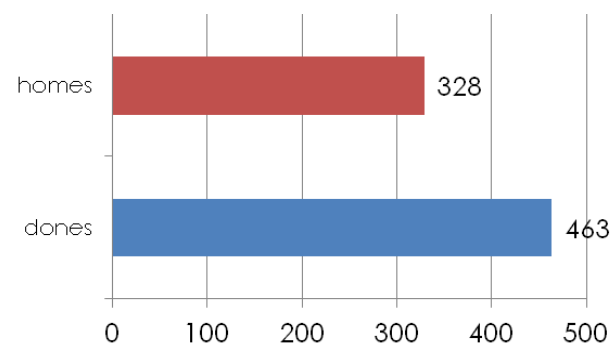
- ✓ La **manca d'ingressos** econòmics i la dificultat de disposar d'un **habitatge digne** afecten la **salut i la xarxa de relació social** de les persones en situació vulnerable.
- ✓ **Augmenten les malalties psiquiàtriques** (depressions, ansietat) i malalties més pròpies de l'edat adulta es manifesten **en persones més joves**.
- ✓ A la comarca es detecta una **oferta reduïda** de serveis a les persones i les famílies en **l'àmbit social i sanitari** (llars d'infants, ludoteques i espais per a les famílies, serveis socials, residències i centres de dia per a gent gran, espais de trobada per a persones cuidadores).
- ✓ **L'atenció sociosanitària** està més coberta a les ciutats de la comarca, que **en la majoria de municipis petits** on els serveis socials són poc visibles i presents per al conjunt de la població.
- ✓ Els **centres de dia i residencials** continuen estant per sota de la mitjana del conjunt de Catalunya. Als serveis per a persones amb discapacitat, també hi ha una cobertura molt baixa, en comparació a la província de Girona, i unes ajudes molt limitades. La mobilitat d'aquestes persones per la comarca queda garantida per diverses administracions i entitats.
- ✓ Sis entitats de la Taula treballen en aquest àmbit: **ACAS, AMA, Fundació Altem, Fundació Salut Empordà, ONA i ONG Tallers**.

INDICADOR DE CONTEXT: POBLACIÓ AMB DISCAPACITAT

El 3,2% del total de la població de la comarca té alguna discapacitat (2009)

D'aquesta població, el 53% homes i el 47% dones

6 ENTITATS DE LA TAULA ATENEN A

PROBLEMÀTIQUES DETECTADES PEL CCAE 2011

1.990 atencions, que equivalen al 9,7% del total, mostren malaltia física, alzheimer, malaltia mental, alcoholisme, consum de drogues, ludopatia, etc.

795 atencions més, el 3,8 %, tenen discapacitat física, psíquica, sensorial, mobilitat reduïda, o discapacitat amb necessitat acompanyament.

ÀMBIT RELACIONAL

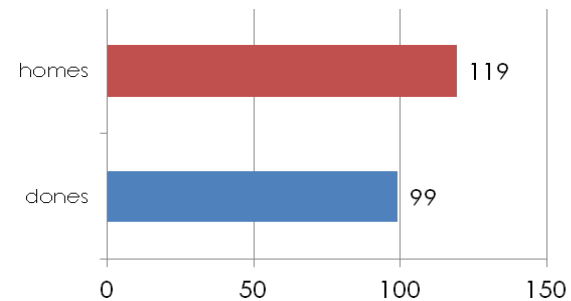
DESTAQUEM

- ✓ Les **relacions àvia-mare** són clau per entendre l'organització de la cura familiar i un recurs creixent davant l'alta competència per accedir als serveis de cura públics. La proximitat àvia-mare pot arribar a comportar canvis de residència o incidir en la decisió de la maternitat. A més, la **taxa d'escolarització de menors de 6 anys** a la comarca s'ha reduït notablement, repercutint la cura dels infants principalment en les dones de les famílies.
- ✓ Les dificultats d'organització de la cura familiar i la poca disponibilitat de temps lliure per dedicar a les xarxes d'amistat, veïnals i socials, són més evidents en les famílies **monoparentals i monomarentals**.
- ✓ En relació a les **xarxes relacionals de les persones d'origen immigrant**, els diversos col·lectius tenen establertes xarxes informals constituïdes sobretot per dones, en què s'intercanvia informació relacionada amb els serveis i recursos per a les famílies.
- ✓ Tres entitats de la Taula treballen en aquest àmbit: **Fundació Altem, ONA i Càritas Interparroquial de Figueres**.

INDICADOR DE CONTEXT: ATENCIÓ A LA INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA EN RISC (SERVEIS SOCIALS CCAE)

L'any 2010, es van atendre 250 casos, vinculats a l'estructura familiar, a situacions personals dels menors i la seva relació amb els progenitors.

3 ENTITATS DE LA TAULA ATENEN A

PROBLEMÀTIQUES DETECTADES PEL CCAE 2011

En 360 de les atencions, l'1,7% del total, es detecten maltractament físic, psíquic, abús sexual, econòmic o ingrés d'urgència per maltractament.

Les mancances socials afecten a 2.100 atencions, el 10,3% del total, i estan relacionades amb mendicitat, indigència, rebuig social, transeünts, dificultats en les relacions familiars/socials, victimització i manca d'autonomia personal.

ÀMBIT POLÍTIC-CIUTADÀ

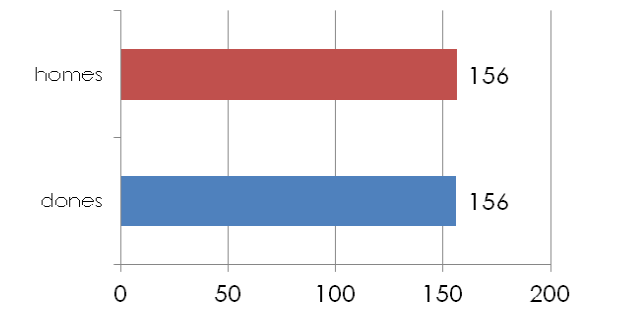
DESTAQUEM

- ✓ Les principals dificultats detectades tenen a veure amb problemàtiques específiques dels **joves immigrants reagrupats** que **no disposen de permís de treball**. Pel que fa al volum de casos atesos en aquest àmbit, sobretot vinculats a l'àmbit jurídic d'estrangeria, determinen la creació d'un servei d'atenció i orientació per a persones estrangeres en el consell comarcal. Al llarg de l'any **2010** es van atendre **268 persones**.
- ✓ Aquests serveis també s'ofereixen per entitats de la comarca, com la **Creu Roja**, que facilita orientació i suport a les persones nouvingudes, va atendre **1.400** persones al llarg de l'any **2010**. D'aquestes, 240 requerien informació i orientació laboral; 106 van participar en tallers d'alfabetització i 220 van sol·licitar assessorament jurídic.
- ✓ L'any **2010**, com a conseqüència de la crisi i l'increment de l'atur, augmenta el **nombre de persones que demanden aquest servei** que fa anys que resideixen a Catalunya i que ja tenen residència legal.

INDICADOR DE CONTEXT: GRADUATS D'ESO (2005/06)

Al 2011, el 27% de la població de l'Alt Empordà no té la nacionalitat espanyola.

PERSONES ATESES PELS SERVEIS DEL CCAE EN AQUEST ÀMBIT

PROBLEMÀTIQUES DETECTADES PEL CCAE 2011

621 atencions, el 3% del total, tenen problemes legals d'estrangeria o de desatenció institucional.

Equip tècnic d'Inclusió social

Aquest informe ha estat elaborat amb la col·laboració de Xarxa Consultors

